

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens I. & II. Partem Commentariorum Gavanti in Rubricas Missalis
- Cum Præfatione seu Præmonitione necessaria Bibliopolæ ad Lectorem

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De principio Missæ, & Confessione facienda. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40113

Celebrans ascendit ad Altare, manere debent genuflexi usque ad finem Confessionis à lateribus credentæ, non ante eam, sed quasi collaterales candelabris, quantum fieri potest; primus scilicet ad dexterum latus versus Altare; secundus ad sinistrum, manibus junctis, facie ad Altare conversa, se signantes, & pectus cum aliis, dum dicunt *Mea culpa*, percutientes. Bauldry *part. 3. tit. 13. cap. 11. de Missa Sollemni art. 4. n. 10.* Thuriferarius verò etiam factâ genuflexione cum aliis, recedit; & in plano prope cornu Epistolæ genuflexus manet &c. agitans

aliquantulum thuribulum apertum: Celebrans, si adit, genuflectit in loco & commodo ad functionem suam, ut primùm verò stat, vel genuflectit ad partem Epistolæ, nisi sit alibi occupatus. Bauldry *ibidem num. 12.* Juxta consuetudinem nonnullarum Ecclesiarum, Thuriferarius Navicularius, quando Celebrans erectus incipit Missam, remanent retro illum aliquantum distantes, ambo genuflexi; nec recedunt, nisi quando Celebrans, & Missa ascendunt ad Altare ad faciendam primam thurificationem ante Introitum Missæ

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. III. De Principio Missæ & Confessione faciendâ.

Pro Ritu Missæ Privatæ, à descensu Sacerdotis ab Altari, usque ad Missæ, seu Confessionis initium.

I. Gavanti, pag. 83. col. 1. lit. e *Junctis manibus, &c.* Quemadmodum, ut sese Sacerdos humiliet coram Deo, descendit sub infimum Altaris gradum; ita nobiliorem locum sibi proprium occupat, stans in medio ante Altare, ut sui munus servet dignitatem: quando autem celebrat ad præsentiam superioris, se recipit ad latus, ut suo loco dicemus. Quarti *part. 2. tit. 3. Rub. 1. §. Convenit*; & à Portu *tit. 3. Rub. 1. in addit. num. 3.* Stans igitur Sacerdos in medio plano Cappellæ, ante supradictum infimum gradum, junctis manibus ante pectus extensis, & junctis pariter digitis absque ulla gestulatione in prædicta manuum junctio- ne, manus manus approximatur; ita ut quilibet digitus, suam similem tangat: v. g. index manus sinistræ indicem manus dextræ, medius sinistræ medium dextræ; nulla tamen cogit necessitas, ut in quolibet sui parte totaliter se tangant, quod etiam verificatur de anterioribus, & inferioribus manuum palmis; dummodò in prædictis non di-

stent inter se, Bonamicus *part. 1. observat. num. 2.* neque directè faciem Celebrantis neque terram directè respiciant. Idem Bonamicus *suprà*, & Gerv. *si in Catalogo num. 34.* necnon in *instruptione cap. 5. Disceso.* Itaque manus sic junctæ, prædictum est, planetam ne tangant, quantum fieri potest. Idem Gerv. *suprà*. Castaldus *lib. 2. cap. 8. num. 1.* necnon à Portu *suprà num. 4.* id quod facile allequatur si cubitos pectori propius accommodaverimus, quàm lateribus. À Portu *suprà num. 4.* In prædicta manuum conjunctione se junguntur digiti, præut suprà expostitum solum excipitur, ne post Consecrationem pollex dexter ponatur super sinistrum in medio Crucis, cum non disjungantur pollices ab indicibus. Bauldry *part. 3. tit. 4. num. 1.* Sacerdos itaque detecto capite, remoto etiam pileolo (de quo suprà satis locuti sumus) & factâ prius Crucis vel Altari profunda inclinatione capitis, humerorum; ita ut, sicuti observat

derius Auctor, possit manibus extensis tan-
g te genua; *Cerem. Missæ Priv. cap. 1. §. 1.*
& *Gervasi supra cap. 2. §. E Giacchè.* vel si
in eo Altari sit Tabernaculum Sanctissimi
Sacramenti, tunc faciet genuflexionem uni-
co genu, cui non addenda est alia inclina-
tio; & postea erectus incipit Missam, ut in-

frà dicemus. Notandum hoc loco est; quòd
quando Sacramentum non asservatur in Al-
tari, sed ad latus in cornu Evangelii, ut
adhuc in multis locis inclusum est extra Al-
tare; tunc non debet illi fieri genuflexio à
Sacerdote, antequàm incipiat Confessionem.
Bauldry supra, & Bissus tom. 2. lit. S. n. 20. §. 10.

Pro Ritu Missæ Privatæ coram Summo Pontifice, seu Cardinale, &c.

II. Gavant. pag. 83. col. 1. lit. g. *Utpote nobi-
lissim.*) Sacerdos celebraturus coram Sum-
mo Pontifice, sistit se ante infimum gra-
dam Altaris à latere in cornu Evangelii; Mi-
nister autem erit in plano Cappellæ à latere
in cornu Epistolæ. Antequàm verò inci-
piat Missam, genuflectit in plano, in eo-
dem scilicet loco, in quo Confessionem fa-
cere debet; & ita genuflexus ad Summum
Pontificem se vertens, expectat ab eo Benedi-
ctionem.

III. Gavant. pag. 83. col. 1. lit. h. *A Pa-
pa petit Celebrans Benedictionem, non ab aliis
inferioribus Papa.*) Sacerdos igitur coram
aliis Prælati, Summo Pontifice inferioribus
celebraturus, quamvis genuflexionem fa-
ciat in cornu Evangelii; non tamen genu-
flectit Prælato, neque expectat Benedictio-
nem: hoc enim solum Summo Pontifici est
præstandum, uti Summo Sacerdoti: qua
Benedictione accepta, surgit, & aliquan-
tulum versus Altare se vertens, incipit Mis-
sam, prout in Ordinario. Rubrica num. 2.
& Gavantus *ibidem lit. h.* necnon *Bissus su-
pra §. 11.* & à *Portu part. 2. cap. 4. tit. 3.*
Rubr. 2. in adnotat.

IV. Gavant. pag. 83. col. 1. lit. i. *Coram
Cardinale, &c.*) Coram Cardinale ubique
Terrarum; coram Legato Sedis Apostoli-
cæ in tota sua Legatione; coram Patriarcha
in toto suo Primatu; coram Archiepiscopo
in tota sua Provincia; coram Episcopo in to-
ta sua Diocesi, & etiam in Ecclesiis Re-

gularium, quomodolibet exemptis, sed exi-
stentibus intra fines talis jurisdictionis, in
quibus habent usum rochetti nudi, & moz-
zettæ, quæ sunt plenariæ jurisdictionis si-
gna; debet Sacerdos coram prædictis cele-
brans adimplere ea, quæ tradit Gavantus,
nimirum non petere ab illis, utpote Papa
inferioribus, Benedictionem; sed illis tan-
tùm profundè inclinare caput, ut supra di-
ctum est, postquàm accepit signum ab illis
respectivè celebrandi Missam. *Corsetus
tract. 1. part. 1. cap. 16. n. 4. Bauldry part.
3. cap. 9. n. 1. Tonel. lib. 2. tit. 14. & à Por-
tu supra, inhærentes nostri Gavanti, &
communi sententiæ. Idem præstare debet,
quod præstat ad præsentiam supradictorum,
si celebret coram Abbate benedicto, & ha-
bente usum mitræ, & baculi; vel alio si-
mili Prælato exempto, & habente pariter
usum Pontificalium, & jurisdictionem qua-
si Episcopalem, ex paritate dignitatis, in
locis tamen suæ jurisdictionis. Bauldry part.
3. cap. 9. num. 1. & tit. 6. Rubr. 6. nam. 3.
necnon à Portu supra num. 5.*

Si autem contingat, Sacerdotem celebra-
re coram Prælati extraneis, sive coram
proprio Prælato, sed in aliena Diocesi;
tunc ita se gerere debet, quod prædicta,
ac si illi non adessent. *Lohner part. 4. tit. 6.
num. 9. Bauldry supra num. 12. Tonellius
lib. 2. tit. 14. Nihilominus si contingat,
celebrare coram Prælato proprio, sed in
privato Oratorio ipsius Prælati, & ad præ-
sen-*

sentiam solius suæ familiæ; tunc juxta sententiam Tonellii *lib. 2. tit. 14. num. 9.* Moncii de Missa coram Prælato §. 2. & Hippolyti à Portu *suprà num. 6.* tunc, inquam, idem agere deberet cum dicto Prælato, ac si celebraret in ejus jurisdictione.

V. Gavanti, pag. 84. col. 1. lit. m. *Cum aliis Principibus, &c.*) Principum Secularium, etiam magnorum, quoad præsentem circumstantiam nulla foret habenda ratio, sicut non habetur Prælatorum extraneorum: nihilominus debet haberi ratio eorum dignitatis, juxta consuetudinem locorum legitimè introductam: neminem quidem in via detecto capite salutare debet Sacerdos, quando Calicem defert; sed solum eo cooperto, Prælati, & Magnatibus pro personæ dignitate se inclinare; ut docet Tonellius *pari. 2. tit. 2. Rubr. 1. in notis n. 6. §. Si Sacerdos;* & ut nos *suprà* adnotavimus suo loco. Præterea Sacerdos, antequàm Missam incipiat, & ea finita, salutat convenienti inclinatione dictos Magos; id quod duobus modis fieri potest. Primo antequàm Missam incipiat, postquàm Altaris gradus descendit, & antequàm se ad ipsum Altare convertat, eos salutet; & in fine, dum est in Cappellæ plano, ab Altari discessurus, Secundo modo sic postquàm descendit Altaris gradus pro faciendâ Confessione, prius se ad Altare convertat, ut ei genuflexionem faciat, seu reverentiam, prout decet: postea se ad Prælatum, sive ad Magnates vertat, quibus debitam facit inclinationem; & iterum ad Al-

tare conversus, Missam incipiet. In hoc loco se ad eos salutandos convertat. Quæ autem ex his duobus modis eligenda in praxi, & consuetudo docebunt. Certè in hoc secundo videtur convenientior: quia initio Missæ prius fit reverentia Altari deinde Prælati, vel Magnatibus, quæ utique magis decet; tum quia in fine in altare non semper illi expectant, donec Sacerdos descenderit Altaris gradus in plano Cappellæ.

Prætereundum non est, quòd Sacerdos celebrans coram proprio Episcopo in loco jurisdictionis, vel in ejus Oratorio prout supra, debet ad illum se convertendum dicit *Tibi Pater, & Te Pater;* cui prout, postquàm dedit signum, ut celatim possit, facit, ut diximus, profundam reverentiam, ad licentiam sacrificandi obtinendam; ut cum Micrologo adnotavit Gavanti hic, & docent pariter Lohner, & Bauldry præ: qua reverentia facta, versus ad Altare incipit de more Missam, faciendo ita profundam inclinationem, aut genuflexionem Altari, prout aderit, vel non aderit clusum in Tabernaculo Sacramentum; & annuens se signo Crucis, dicit: *In nomine Patris, &c.* & sic prosequitur.

Reliqua spectantia ad hanc Missam celebrandam coram Summo Pontifice, Curia, Episcopo, &c. traduntur ad tit. 6. Tit. 2. in Commentariis Gavanti, & in notis Observationibus.

Pro Ritu Missæ Privatæ servando in ipsius initio,

VI. Gav. pag. 84. col. 1. lit. o. *Ante omnem aditum manus pingat Crucem.*) Sacerdos itaque pro incipiendâ Missa producit sibi à fronte ad pectus, & ab humero sinistro ad dexterum, signum Crucis, dicens intelligibili voce: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.* Et prosequitur Confessionem. Aptissimè incipit Ecclesia initium Missæ

à salutifero Crucis signo, & invocatione Trinitatis, à quo omnia auspiciari semper Christianis sollempne fuit, teste Tertulliano *qui lib. de coron. milit. cap. 1.* inter ea, quæ traditione sine ullius scripturæ testimonio usurpantur, hoc etiam recenset: quia oportet à Deo incipere, & ejus auxilium invocare, sine quo nihil boni inchoatur, nisi

boni perficitur; & idcirco nomen SS. Trinitatis invocatur. Sanctus vero Cyrillus Hierosolymitanus in *cathec.* 13. Non pudeat, ait, nos Crucifixum confiteri; sed in fronte confidenter signaculum Crucis digitis imprimatur, & in aliis omnibus Crux fiat, in panibus comedendis, &c. Item docet S. Cyprianus epist. 58. D. Ambrosius de *Isaac, & Anima* cap. 8. & alii communiter. Quilibet igitur Christi Athleta opus præsertim grande aggressurus, præmonire se debet Crucis signo ad terrendos inimicos, ad fugandos Dæmones; ut monet D. Hieronymus à *Gavanto* hic citatus; quapropter potiori ratione hoc facit Sacerdos in Missæ initio Crucis Myrteria celebraturus; ut latius explicat noster *Morphæus, summ. tract. 3. cap. 11. de partibus Missæ. Quartæ part. 2. tit. 3. Rubr. 4.* Claudius de *Vert tom. 3. cap. 1. in Rubr. 1.* Petrus Le Brun *tom. 1. part. 1. art. 2.* Auditor anonymus tractatus *Missæ Parochialis Gallicæ exarati part. 2. artic. 3.*

V. I. Gav. pag. 84. col. 1. ead. lit. *o* *Sed tribus digitis signum Crucis exprimendum esse.* In efformando prælaudato Crucis signo; nobis Christianis mos est manu integra tribus digitis, Crucis signum efformare; hinc merito legitur antiquitus veterum, ne unico digito Crucis signum efformaretur, propter Monophysitas Hæreticos, qui unico digito Crucem effingebant; quandoquidem ipsi in Christo post unionem duarum naturarum, Divinæ, & humanæ, has in unam coaluisse affirmabant; quod, dum se uno digito signabant, satis aperte indicare viderentur; ut refert Nicephorus *lib. 18. cap. 53.* Nobilis ad hanc rem est historia Meletii Antiocheni Episcopi apud Nicenam

*lib. 1. cap. 21. thes. Orthod. Fid. Meletio igitur docenti in Concione, Divinum Filium Aeterno Patri esse consubstantialem, Archiepiscopus Arianae factionis, qui aderat, manu os occlusit; at ille tribus digitis expansis singularem, tum in unum adductis, quod voce non potuit, signo declaravit, se Trinitatem Personarum Divinarum, & unicam Divinam essentiam credere, quo facto Meletius omnem à se Arianismi suspicionem amovit. De hoc Ritu efformandi Crucem tribus digitis videri possunt ea, quæ tradit de *Vert loc. cit.**

Si, antequam Sacerdos Missam incipiat, elevetur in Altari vicino Sanctissima Eucharistia, dum accommodat Calicem, aut requirit Missam, prosequatur quæ peragit; deinde descendens ad planam terram, utrumque genuflectat in infimo gradu, si depositus nondum fuerit Calix; & item genuflectat utroque genu in eodem infimo gradu, si nondum inchoato *In nomine Patris*, dum descendit ab Altari, elevetur Hostia; nec surgat nisi deposito Calice - *Bauldry part. 3. tit. 3. Rubr. apud ipsum 3. num. 8.* Cabrinus *cap. 8. §. Celebrans non debet*, & *Gast. Idus lib. 2. sect. 8. cap. 2.* sed si inceperit jam Missam (dum fit prædicta elevatio Hostiæ) eam continuatè prosequi debet usque ad finem: est enim unica moralis actio, quæ unionem moralem partium requirit; & consequenter continuationem, cui opponitur interruptio. *Bissus lit. 5. num. 20. §. 15.* & *Hippolytus à Portu supra Rubr. 2. in adnot. n. 8.* ubi advertit se dixisse moralem, ut includeret actiones illas physicas, v. g. Panegyrim, Conciones; quæ licet non habeantur de lege ordinaria in Missa; tamen faciunt unum morale cum Missa, si habeantur.

Pro Ritu Missæ Sollemnis.

VIII. Gavant, pag. 84. col. 2. lit. *p* *Etiam à Ministris. Intellige de Ministris paratis.* Celebrans erectus cum Ministris Sacris, facta

debita reverentiâ, ut suo loco adnotatum est, manibus junctis; deinde dextera se signans à fronte ad pectus, sinistrâ extensâ, & admo-

Dd 3

admo-

admotâ pectori (quod idem faciunt Ministri) incipit Missam, dicens: *In nomine Patris, &c.* eamque profequitur cum Ministris Saceris, ut in Ordine Missæ: & ab hoc loco, nec ipse, nec Ministri advertere debent ad quemquam in alio Altari celebrantem; manusque ita teneant junctas ante pectus; ut, si fieri potest, planetam, aut dalmaticam, sive tunicellam non tangant, neque ei prorsus submittant. Bauldry part. 3. cap. 11. art. 4. n. 13. & Gerlacus Vinitor part. 4. tit. 3. §. 13.

Dum Celebrans incipit *In nomine Patris*, Ministri inferiores manent genuflexi à latere Altaris prope credentiam in cornu Epistolæ in plano: videlicet Thuriferarius in medio, primus Ceroferarius à dextris, & secundus à sinistris illius, ut alibi diximus; & si aderit Navicularius, vel alius Acolythus, dictus *de Libra*, tenebit locum à sinistris Thuriferarii; & Ceroferarii, hinc inde omnium postremi, in recta linea omnes junctis manibus, se signantes, dum dicitur *In nomine Patris*, & percutientes pectus, ad illa verba *Mea culpa*. Bissus lit. C. n. 193. §. 7. & statim ac Celebrans incipit *In nomine Patris*: In Choro cantetur Introitus.

Cerem. Episc. lib. 2. cap. 8. §. 30. Bissus *supra* & Bauldry *loc. cit. num. 16.* Ceremoniaris genuflectat in loco, in quo maluerit, sed neque stanti, neque genuflexo certus in Probyterio locus assignari possit. Gavantus part. 2. tit. 2. sub lit. c. Ainaudus *hic*, & Bauldry part. 3. cap. 11. art. 4. n. 12. qui subdit quòd ut plurimum Ceremoniaris stat, & genuflectit ad partem Epistolæ, & satis congruenter, nisi sit aliter occupatus, Cathedra verò lib. 1. sect. 1. cap. 1. num. 19. docet quòd si Ceremoniaris genuflectat post Celebrantem in casu contingenti, commode erit Celebranti, & ad implendum summum. Quoties Celebrans se signat, aut caput inclinat, toties ipse quoque se signat, & caput inclinat; non tamen ad ejusdem Confessionem se inclinat, aut percutit pectus iterum, quando Ministri Confessionem faciunt, profundè se inclinat versus Altare, si genuflectat in latere Epistolæ, & pectus cum illis percutit; & versus Celebrantem se inclinat, dum illi dicunt *Tibi Pater, &c. Te Pater*. Lohner part. 3. tit. 4. n. 5. & Hippolytus à Portu tit. 2. de Missæ Sollemn. in not. num. 8. §. Ceremoniaris.

Pro Ritu Missæ tam Sollemnis, quàm Privata, in ipsius Missæ initio.

IX. Gavant. pag. 84. col. 1. lit. q. *Ponit infra pectus.* Sacerdos dum se signat (quod idem faciunt Ministri) dicens *In nomine Patris, &c.* tangit materialiter (non moraliter in aere, sed verà ad se palmam manus dexteræ, & omnibus illius digitis junctis, & extensis) frontem tribus mediis dexteræ digitis. Baldasfarius part. 1. cap. 1. §. *Fa' to questo.* Dum dicit *& Filii*, tangit pectus; dum dicit *& Spiritus*, tangit humerum sinistrum; dum dicit *Sancti*, tangit humerum dexterum: ita communiter omnes; postea dicit *Amen*. Nec Celebrans nec Ministri caput inclinent, dum se signant, sed erectum habere debent.

Bauldry part. 3. tit. 3. Rubr. 4. n. 1. Vinitor part. 2. tit. 3. §. 8.

X. Gavant. pag. 85. col. 1. eadem lit. *Cur autem benedicens aliis rebus in Altari, &c.* Sacerdos benedicens aliquid in Altari, idem sinistram ponit super Altare; quia non decet sinistram manum quasi in aere suspensam tenere; ut docet noster Gavantus. Hoc idem servari debet, quoties præstandum est aliquid unica manu, v. g. quando vertenda sunt folia Missalis, vel aliquid simile agendum est: tunc enim alia manus deponi debet; ut observat supracit. noster Gavantus, & cum eo Vinitor *suprà* §. 9.

Deinde dicenda sunt omnia fideliter, ut in Missali, nihil addendo, nihil demendo; nihil immutando, cum omni attentione, distinctione, & gravitate: cavere debet etiam Sacerdos, ne nimium præceps sit atque festinus; ita nec æquo tardior, aut prolixior sit;

magisque rationem habere debet publicæ ædificationis, quàm sui affectus; quod ut honestè fiat, semihoræ spatium Missis Privatæ & necessarium esse, & sufficere arbitratur Gerlacus Vinitor *suprà* §. 12.

Pro Ritu Missæ Privatæ, ab inito Psalmi Judica me Deus, usque ad finem ejusdem Psalmi.

XI. Gavant. pag. 85. col. 1. lit. r *Introibo ad Altare Dei.* Formato signo Crucis (eo modo, quo *suprà* n. 9 diximus) Sacerdos iterum manus jungit ante pectus, deinde pronunciat voce clara, & intelligibili, Antiphonam *Introibo ad Altare Dei.* Minister verò in Missa Privata genuflexus ad cornu Evangelii in plano aliquantulum post Celebrantem à sinistris ejus, vel si sint plures graduum ordines, ante infimum gradum supremi ordinis, & manibus junctis respondet, &c. Bauldry *part. 1. cap. 17. de Ministr. Miss. Priv.* unicus enim debet esse talis Minister Missæ Privatæ, cum -- Neque Vicariis generalibus, etiamsi sint Protonotarii, duo Ministri cum cotta concedantur -- ut statutum est à S. R. C. die 7. Augusti 1627. & alibi diximus. Decretum citatum est in nostro Indice sub n. 215. Cum igitur Sacerdos incipit Missam, dicens *In Nomine Patris*, Minister pariter se signat cum eo, eique respondet, postquam dixit *Introibo, &c.* subnectens *Ad Deum, qui latificat, &c.* Similiter respondet ei ad Psalmum *Judica me Deus*, conformando vocem suam voci Sacerdotis celebrantis quoad fieri potest. Bonamicus *part. 1. observ. 7. n. 3. Colectus tract. 1. part. 1. cap. 1. num. 1.* Hæc autem dicens Minister stat pariter erectus, & non inclinatus, quantumvis genuflexus. A Portu *tit. 3. Rubr. 4. in adnot. n. 6.*

Initio Missæ Sacerdos clara voce pronunciat supradictam Antiphonam *Introibo ad Altare Dei, ex Psalmo 42.* sibi statuens, & proponens finem, & sublimem terminum, ad quem ten-

dit, & ad quem dirigere debet reliquas actiones, nempe Altare Dei, & oblationem Sacrificii, quo nihil dignius, & sublimius excogitari potest, ex Tridentino *Sess. 22. in Decreto de obs. in Celebr. Missæ*, ut sic cautius procedat Sacerdos, & ad devotionem excitetur. Deinde recitat ut *suprà* cum Ministro totum prædictum Psalm. 42. qui aptissimus est eidem Missæ initio, quo se disponit Sacerdos celebrans ad ingressum Altaris, & ad ascensum ad montem Dei. Quarti *part. 2. tit. 3. de principio Missæ n. 6.* & Card. Bona in tractatu ascetico de Missæ Sacrificio *cap. 5. §. 4.*

XII. Gavant. pag. 85. col. 1. eadem lit. r *Habet Ambrosius lib. 4. de Sacramentis.* Hæc Antiphonam in Missæ initio tempore S. Ambrosii dici consuevisse videtur asserere Gavantus, & expressè id adstruit Stephanus Durandi, *de Rit. Eccl. Cath. lib. 2. cap. 11. n. 4.* sed perperam, ut optimè advertit Card. Bona *lib. 2. cap. 2. num. 3.* nam liber de iniciandis D. Ambrosii *cap. 8. & lib. 4. de Sacram. cap. 2.* quæ duo loca citari solent in comprobationem hujus assertionis, nec de Sacerdote, nec de Missa loquuntur, sed de recenter baptizatis. *His abluta Plebs*, ait Ambrosius loco priori, *dives insignibus ad Christi contendit Altaria, dicens, Introibo ad Altare Dei; ad Deum qui latificat juventutem meam.* Depositis enim inveterati erroris exuviiis, renovata in aquile juventute, celeste illud festinat adire convivium; & *lib. cit. de Sacram. Veniebas, inquit, desiderans ad Altare, quo acciperes Sacramentum. Dices Anima tua: Introibo ad Altare Dei; ad Deum, qui*

qui lætificat juventutem meam. Deposuisti peccatorum senectutem, sumpsisti gratia juventutem; hoc præstiterunt tibi Sacramenta cœlestia. Baptismi videlicet, & Confirmationis, de quibus in præcedenti sermo fuit.

XIII. Gavant. pag. 85. col. 1. lit. f. *Judica me Deus, &c.*) Pronunciata à Sacerdote cum Ministro dicta Antiphona, incipit cum eodem Ministro alternatim recitare Psalmum *Judica me Deus*; quem Psalmum non ante ducentos Annos ab Ecclesia Romana fuisse susceptum, tradit Claudius de Vertom. 3. part. 1. cap. 1. in Rubr. 6. Hæc tamen sententia validissimis impugnatur argumentis: Micrologus enim à Gavanto hic cit. qui Ordinem Missæ Romanæ describit, hunc Psalmum ante Missam recitatum fuisse testatur: *Paratus*, inquit cap. 23. *Sacerdos venit ad Altare, dicens Antiphonam Introibo ad Altare Dei, & Psalmum Judica me Deus, post quem sequitur Confessio.* Addimus in concussum Innocentii III. Pontificis testimonium, quo D. de Vert castigetur incuriæ: *Pontifex (Innocentii verba sunt lib. 2. de Myst. Miss. cap. 13.) ad Altare perveniens, & ad se ipsum revertens, antequam ordiatur Sacrum Officium, de peccatis suis cum assistantibus confitetur, Psalmum illum præmittens, qui manifeste per totum sibi ad hoc dignoscitur pertinere, & convenire. Judica me Deus; ut discretus à gente non Sancta, & ab homine liberatus iniquo, ad Altare Dei dignus introeat.* Accedit Radulphi Tungrensis auctoritas, qui hunc morem ab Ecclesia Romana in alias emanasse fatetur. *Sacerdos igitur paratus, ait Scriptor ille Seculi XIV. veniens ad Altare, Romano ordine dicit Antiphonam Introibo, cum Psalmo Judica, & facit Confessionem.* Demum in Missali Romano ante Annos quingentos exarato, quod extat MS. in Bibliotheca Angelica, hæc leguntur: *Cum autem indutus fuerit, accedat ad Altare, & dicat Introibo ad Altare Dei, Resp. ad Deum, &c. Psalmum Judica me Deus: tum inclinet se ante Altare, & di-*

cat Confiteor Deo, &c. His atque aliis, que afferri commodè possent, testimonio, Scriptoris Galli funditus labefactatur opinio. Quæponit tamen idem Claudius de Vert filerium Ordinis Romani XIV. acutissimum sane verbum; sed eam tantum ferit dexteram, quæ illud imperitè vibravit. Quid hoc Romani Ordinis testimonio disertius? *Indutus Dominus Papa (sanctissima illius Ordinis veritas in tom. 2. musæi Italici pag. 329. n. 71. cap. nobis silentium tam confidenter obtrudit omnibus Pontificalibus, dicit ante Altare Introibo ad Altare Dei, Resp. Ad Deum qui lætificat juventutem meam. Deinde incipit Psalmum Judica me Deus: completam per eum, quam per assistentes. Demum repetit Introibo ad Altare Dei, Resp. Ad Deum, &c.* Videatur idem Ordo pag. 314. n. 318. n. 62. 324. n. 66. 326. n. 68. Notandum cum Petro Le Brun ex hac observatione fidei Theaurarium Cluniacensem arguat adeo tamen turpis est error, ut *Viro ad prædam, & asserendam simplicem, ac mundam tuam Ecclesiasticorum veritatem nato exornari absque scrupulo nequeat.* Scimus eundem, hujusmodi Ritum, ante Missalis recognitionem à Pio V. peractam, ab omnibus non fuisse receptum, utpote arbitrarium, & hinc à quibusdam omissum, (ut etiam ab Ecclesiis Mediolanensi, & Laudunensi, Dominicanis, & Carthusianis omittitur) & aliis recitatum in ipso Sacrario (ut ab Ecclesiis Senonensi, & Rhemeni, & olim ab Ecclesiis Aurelianensi) ab aliis, dum Sacerdos præteret ad Altare; quem Ritum servant hæc Carmelita, & aliquæ Galliarum Ecclesie. Verùm alienam consuetudinem adscribere Ecclesie Romanæ, absque illo legitimo teste; *Non sani esse hominis, non jam surret Orestes.* Cæterum octingenti, & septuaginta plures anni sunt, ex quo hic Psalmus cum sua Antiphona ante Missam recitari consuevit; cum reperitur in codice Chistolini Eminentissimo Bonæ vulgato, in appendice Rituum Liturgicarum, quique octingentis

Annorum ætatem superare videtur. Alia quæ spectant ad originem, & usum recitationis prædicti Psalmi in Missæ exordio, legi possunt apud Card. Bona lib. 2. cap. 2. n. 3. nec non apud Jo. Grancolas lib. de antiquis Liturgiis pag. 459. & in tract. de Missa pag. 4.

XIV. Gavant. pag. 85. col. 1. ead. lit. f. Et ex Decreto Cælestini dici esserit Durandus lib. 4. (c. 1.) Hoc loco Gavantus videtur ad hæc opinioni Durandi, asserentis, ex Decreto Cælestini Summi Pontificis, (qui Anno 422. Romanam cepit regere Ecclesiam) recitationem prædicti Psalmi in Liturgiæ exordio institutam fuisse; cujus rei proferendò nullum est argumentum: legimus enim in Anastasio Bibliothecario, Cælestinum præscripsisse quidem recitationem centum quinquaginta Psalmorum, ante Missæ Celebrationem; non verò recitationem tantùm prædicti Psalmi *Judica me Deus* ante Liturgiæ initium. *Hic constituit* (en verba Anastasi, seu alterius Auctoris lib. Pontificalis in Vita Cælestini Papæ) *ut Psalmi David ante Sacrificiū psallerentur antiphonatum, quod ante non fiebat: recitabantur tantùm Epistola Pauli, Evangelium; & sic Missæ fiebant.* Hinc, & ex aliis supradictis, magnum robur communi sententiæ accedit; & idcirco omnes Auctores Liturgici mox expositam Durandi sententiam communiter rejiciunt. Dubitant tamen, utrùm ex institutione Cælestini canerentur omnes integri Psalmi Davidici, an quædam Antiphonæ tantùm ex Psalmis excerptæ? Cardinalis Bona lib. 2. ver. Liturg. cap. 3. n. 1. autumat, nonnisi prædictas Antiphonas cum uno tantùm integro Psalmo decantari consuevisse.

XV. Gavant. pag. 85. col. 2. *Sed verè disputat ratio.* Optimè decidit Gavantus, quòd in omnibus Missis Votivis de Passione, & de Cruce; etiam tempore Passionis, dicitur prælaudatus Psalmus *Judica me Deus*, Gavant. Rubr. Miss.

& Gloria Patri in Introitu, & ad Psalmum *Lavabo*, quia non sunt Missæ de tempore, sed Votivæ: idem pariter docent Bissus tom. 2. lit. P. n. 255. §. 1. & 2. Vinitor supra §. 13. & Turrinus in directorio Sacrificantium part. 2. sect. 2. cap. 1. ubi ex professo agit hanc quæstionem, & satis doctè nostri Gavanti sententiam pariter propugnat. Denique in eadem sententia versatur Hagerer in append. ut. 1. de Missis Votivis privatis §. 3. ubi allegat Decretum S. R. C. sub die 10. Februarii 1647. quod tamen non reperitur in regestis Sac. Cong. extat quidem aliud Decretum datum in nostro Indice sub n. 440. & editum à S. R. C. die 31. Augusti 1669. in Tornacen. in quo sancitur Missa B. M. V. sub invocatione septem Dolorum Feria 6. infra hebdomadam Passionis, ab iis, qui gaudent hujusmodi indulto, debet recitari cum Gloria ad Introitum, & cum Psalmo *Judica me Deus* ad Confessionem, sed sine Gloria in excelsis. Ex quo liquet, quòd prædicta Missa tunc dicebatur in gradu Missæ Votivæ, cum prohibita fuerit recitatio Hymni *Gloria in excelsis*; & nihilominus præscriptum fuit, quòd non omittatur recitatio Psalmi *Judica me Deus* ad Confessionem, & Gloria Patri ad Introitum.

Dum Sacerdos in fine Psalmi dicit *Gloria Patri*, tam ipse, quàm Minister inclinat profundè caput solummodò, non corpus, ideoque inclinatione minima, seu simplici; in qua tamen aliqualem humerorum inclinationem, talis capitis inclinatio secum trahit: unde debent se inclinare inclinatione minimarum maxima, de qua sermonem fecimus in nostris Observ. & Add. tit. 2. n. 2. Dicit Gloria Patri in fine Psalmi, Sacerdos repetit Antiphonam *Introibo*, non addendo particulam &, ideoque non dicendo & *Introibo ad Altare, &c.* Baldassarius cap. 1. §. Quando, Angel. in catal. errorum n. 8. in Conf. Tonel. lib. 2. tit. tit. 3. Rub. 6. n. 2. & Gerval. in catal. errorum n. 37.

Ee

Pro

Pro Ritu Missæ Privatæ, à fine Psalmi *Judica me Deus,*
usque ad finem Confessionis,

XVI. Gavant, pag. 85. col. 1. lit. x *Confiteor Deo, &c.* Repertâ Antiphonâ, antequàm dicat *Confiteor*, Sacerdos dicit versum *Adjuvorum nostrum &c.* distribuendo voces ita, ut, quando dicit *Adjuvorum*, signet frontem; quando dicit *Nostrum*, signet pectus; quando dicit *In nomine*, signet sinistrum humerum; quando dicit *Domini*, signet dextrum humerum. *Cerem. Episc. lib. 1. cap. 25. §. 5. & Bauldry part. 3. cap. 3. n. 3. & alibi.* Minister pariter sic se signat. *Castaldus lib. 2. sect. 1. cap. 5. n. 2. & 3. Corsetus tract. 1. part. 1. c. 1. n. 15. Bauldry part. 1. cap. 17. n. 1.*

XVII. Gavant, pag. 85. col. 1. ead. lit. x *Liturgia S. Jacobi à Confessione incipit.* Verissimum est, quòd Liturgia S. Jacobi à Confessione incipit; cujus formula datur in illa, quæ vulgata fuit à Claudio de Sainctes, Anno 1560. Antuerpiæ ex officina Plantiniana. Incipit autem talis Confessio his verbis: *Peccatorum multitudine inquinatum me spreveris, Domine Deus noster: & paucis interjectis: Peccavi in Cælum, & coram te, neque dignus sum &c.* sed hæc Confessio fiebat à Sacerdote priusquàm ad Altare accederet. Idem (ad tradita per Antonium Bellotte in suis observationibus pag. 354.) testari videtur Liturgia D. Chrylostomi, quæ habet Confessionem in apparatu, nullam in ipsa Divini Mysterii Celebratione: unde procul ab Altari talis Confessio fieri consuevit; ut probat prædictæ Liturgiæ præparatio relata ab eodem Bellotte *cit. loc.* Idem mos præmittendi Sacrificio hanc generalem Confessionem reperitur in aliis etiam Liturgiis Ecclesiarum Orientalium, præsertim in ea, quæ Divi Marci Evangelistæ nomen præfert, & etiam in ea, quæ Divo Basilio tribuitur, & in aliis relatis à Card. Bona *lib. 2. cap. 2. n. 4.* Unde dubitandum non est, quin aliqua formula generalis Confessionis antiquissima sit, & Aposto-

licæ traditionis, ut fatetur idem Card. Bona *cit. loc.* quinimò non solum antiqui Christiani, sed etiam ipsimet Judæi in veteri Liturgia Confessionem in omnibus Sacrificiis præmittunt, quam Hebræi Doctores, inquit, frægeus allegatus à Bellotte *cit. loc. p. 353.* vocabant: *Viddin, Haddenarin,* fiebatque in verbis: *Professò Domine peccavi: iniqui sum, & peccator sum coram te, ponit me, & pudet operum meorum; nec ad ea revertar: quibus prolatis inchoabant Sacrificium: & hæc Confessio desumpta videtur Levitico cap. 16. vers. 1. & hinc forsan exordium Judæorum usum, orta est Christianæ Liturgiæ Confessio in ipso Sacrificii exordio; non etiam à naturali instinctu, quia exordium operum bonorum est confessio malorum; ut scripsit Augustinus *tract. 12. in Jo. sub fin.* & habetur Proverbiorum *cap. 18. vers. 17.* *Stultus prior est accusator sui; id quod etiam advertit noster Gavantus hic, referens hanc textum. Vide Huetium quæst. Almut. lib. 2. cap. 20. n. 4.**

XVIII. Gavant, pag. 85 col. 1. ead. lit. x *Damasus autem auctorem facit, quòd apud Romanos sit in usu.* Nonnulli recentiores, & lentibus omnibus præcis Scriptoribus, inveniunt auctoritate Radulphi de observ. Canon. pag. 23. adstruunt, quòd Damasus Papa natus Hispanus, qui Romanum Pontificatum suscepit A. D. 370. præscripsit, ut Presbyter Confessionem faceret, antequàm accederet ad Altare. Alii verò auctorem hujus Confessionis ante Missam faciunt Pontianum, qui A. D. 230. Romanus Pontifex electus fuit, adhibentes in comprobationem hujus assertionis auctoritatem Bernonis Abbatis Augustini *de officio Missæ c. p. 25.* qui quidem Augustinus nec unum quidem verbum super hac præscripsit, & ejus libellus *De quibusdam reb.*

ad Missæ officium pertinentibus terminatur cap. 7. unde admirari non desino, quomodo allegetur ejusdem libelli cap. 25. Itaque si sermo sit de aliqua formula Confessionis generalis emitteudæ ante Missæ initium, censeri hanc antiquiorem esse & Damaso & Pontiano, Summis Pontificibus; quia, ut supra diximus, cum Card. Bona, talis Ritus antiquissimus est. & ab Apostolico fonte derivatus. Si autem sermo sit de formula illa Confessionis, qua nunc utitur Romana Ecclesia, certissimum profecto est hanc institutam non fuisse neque à Pontiano, neque à Damaso, cum sit eorum ævo valde posterior: & reverà Micrologus, qui floruit circa undecimum Seculum, refert cap. 13. diversam formulam ab ea, de qua nunc sermo est, & quæ in antiquis Missalibus, nec non Ritualibus reverà reperitur. Verum tamen est, quod in multis MSS. ante Annum 300. eadem prorsus legitur Confessionis generalis formula in Missæ exordio dicenda quæ nunc in Missali S. Pii V. statuta est: unde fit, quod Petrus Le Brun tom. 1. part. 1. art. 4. asseverat, Romanam Ecclesiam post initium Seculi 13. prædictam formulam adhibuisse; & in Concilio Ravennæ habito A. 13:4. sequens Canon, qui habetur in Rubrica 15. sancitus est. Quoniam in Confessionibus, quæ fiunt publicè in Introitu Missæ, & aliis, varii diversimodè confitentur; statuimus, & de cætero observari præcipimus per totam Provinciam Ravennatensem, Confessiones hujusmodi fieri sub hac forma: *Confiteor Deo omnipotenti, Beate Mariæ Virgini, Beato Michaëli Archangelo, Beato Jo. Baptista, &c.* -- Suppressit igitur præfatum Concilium omnes alias, variasque formulas talis Confessionis; & prædictam solam, quæ nunc communis est, in omnibus suis Ecclesiis, ut uniformitas servaretur, dicendam esse statuit.

Qui scire desiderat varias hujus Confessionis formulas, quæ antiquitus in usu erant, & quæ in variis antiquis Liturgicis codicibus adhuc extant, evolere potest ea, quæ

super hac materia eruditè collegerunt Card. Bona lib. 2. cap. 3. n. 4. & seqq. Grancelas lib. de antiq. Liturgiis à pag. 447. usque ad pag. 457. necnon Bellotte loc. superius cit. qui pariter nonnulla alia tradunt, quæ spectant ad originem, Ritum, diversumque modum, qui etiam nunc servatur ab aliquibus in proferenda hac publica, & generali Confessione, in Sacrificii Eucharistici exordio. Inter prædictos varios modos faciendi hanc Confessionem, præterire non possum illum, quem observat Rhemensis Ecclesia, ab ipsis Apostolorum temporibus orta, & edocta, ut bene ait Bellotte; in qua Celebrans, assumptis in Sacrario vestibus, ibique ante imaginem Crucifixi profundè inclinatus, Confessionem facit cum Ministris, qua peracta Chorum ingreditur; tum Sacerdos stans in medio ejusdem Chori, profundè se inclinat Altari; deinde facie ad Chorum conversa, dicit *Orate pro me fratres, & ego pro vobis*: mox ad Altare conversus in infimo gradu stans, & profundè inclinans, dicit *Aufer à nobis Domine, &c.* demum manibus junctis super Altare, dicit *Oramus te, &c.* ut in Ordine Missæ. Eundem morem servat Laudunensis Ecclesia, prædictæ Rhemensis Metropolitanæ suffraganea. Rursus eundem Ritum emulantur etiamnum hodie, licet aliquantulum diversimodè, Monachi Cluniacenses Ordinis S. Benedicti, necnon rigidioris disciplinae Carthusianæ sectatores, qui generalem Confessionem ante gradus Altaris à parte Evangelii, versa facie ad Austrum peragunt sine stola, sine casula (utpote quæ sunt innocentia, & caritatis ornamenta) & ideo eas assumere non præsumunt, nisi post peractam prædictam Confessionem, & nisi mediante ipsa fuerint Deo reconciliati, exemplo Publicani, & Magdalena, quorum alter à longè stans; nolebat nec oculos ad Cælum levare; altera verò stans retro secus pedes Jesu, lacrymis cœpit rigare pedes ejus. Non est tamen improbandus Ritus

Romanus, & communis, emittendi talem Confessionem publicam, & generalem, à Sacerdotibus, etiam Sacris vestibus indutis; qui jamjam Sacramentali Confessione purgati, vel eum nihil sibi conscii sunt, quo se nocentes agnoscant, Sacerdotalia indumenta sumunt, & ad Aram accedunt antequàm iterum Confessionem publicam, & generalem proferant, quia eum hoc Sacrificium pro universis Christianis offeratur ab Ecclesia; hinc in tali publica Confessione peragenda, quis Sacerdos ne dum sua, sed aliena, veluti propria peccata, in ipso Liturgiæ Sacre exordio confitetur. Omnes enim eum simus unum Corpus in Christo, quidquid mali inest in ipso Corpore, id commune sibi faciunt Sacerdotes; quibus incumbit communes omnium Fidelium injustas Deo irrogatas ferre, & reparare injurias. Et reverà in Ordine Divinæ Missæ Armenorum, Sacerdos faciens hanc publicam Confessionem, postquam dixit *Confiteor, &c. omnia peccata qua commisi, quibus peccavi cogitatione, verbo, & opere; subnectit, & pro omnibus peccatis, qua homines perpetrarunt, mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.* En igitur, quòd Sacerdos Sacrum peragens, & Christi Domini Personam gerens (qui peccata nostra pertulit in Corpore suo super lignum, ut fieret propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi) Confessionem generalem nomine omnium efficit, pro omnibus veniam impetrare, & omnium crimina Sacrificio Eucharistico, quod peragit, expiare intendit.

XIX. Gavant pag. 85. col. 2. eadem lit. x. *Neque adis arbitrio tuo in Confessione, &c.* In hac generali, & publica Confessione non addendum est nomen Patris, aut alterius Sancti, ut docet Gavantus hoc loco: quia eum Pius V. hoc expressè concesserit tantum Ecclesiis Hispaniarum; inde optime inferitur, sine licentia Papæ fieri non debere ejusmodi additionem; ex qua ratiòne,

ait Gueytus in sua Heortologia lib. 3. tit. 29. quest. 8 - sequitur non esse damnanda illos, quibus id æquè concessione Pontificis, aut jure Breviarii proprii, aut denique consuetudine præscripta, nec abrogata, sitatum est -- Rursus eum Sacerdos dicitur Confessionem facit, non se vertat modò unam, modò ad aliam partem, quando dicit: *Vobis fratres, vel Vos fratres:* qui talium præstare debet reverentiæ signum erga Ministrum, aut Populum. Quare in comp. §. 3. Bissus lit. S. n. 20. & alii communiter. Utrum verò pronunciando illa verba *Beate Mariae, & B. Mariam,* inclinandum sit caput inclinatione minimorum media, hoc est inclinatione mediocri, non conveniunt Auctores: affirmant Polycus part. 1. §. 1. negat verò Hippolytus à Petu tit. 1. Rubr. 5. in adnot. n. 5. cui adhaerendum esse censeo: quia, si Sacerdos non debet caput inclinare, dum dicit *Oremus,* inclinatum jam habeat; multò minus in hoc nostro casu, & similibus v. g. in tribus Orationibus communionem Celebrantis procedentibus, in quibus nominatur nomen *Jesu.* Praterè si dicendo Confessionem Sacerdos reperitur jam inclinatus inclinatione omnium maxima, hoc est profunda; quid superaddere deberet minorem aliam inclinationem, capitis scilicet, aut minimorum mediam, proferendo nomen *Mariæ*, aut minimarum maximam, eum proferendo nomen *Jesu?*

XX. Gavant pag. 85. col. 2. lit. y. *Mea culpa, ter pectus, &c.* Cum Sacerdos dicit *mea culpa,* pectus percutiat dextera manus digitis omnibus simul juncti, clausis & curvis (tenendo sinistram apertam subtus pectus) qui Ritus observari debet tantum à Celebrante, tum à Ministro; Castald. lib. 2. cap. 7. n. 1. Bonamic. part. 1. lib. 10. n. 1. licet non sint improbandi, qui aperta palma, & extensa pectus percutiunt eum urbanius se gerant, & circa hoc Rubr. nihil expressè fuerit præscriptum.

Caveant tamen tam Sacerdos, quam Minister à percussione vehementi, quam effugent, percutiendo palma aperta: nam peccatoris percussione non ossa, ut ait D. Augustinus, sed ipsum cor nos contere si significamus. Vinitor *part. 2. tit. 3. §. 17.* & Gervasius in catalogo errorum n. 38. Modeste igitur, & non sonore in hac circumstantia pectus est percutiendum. Nonnulla, quæ spectant ad Sacram eruditionem hujus percussiois pectoris, videri possunt apud Card. Bona de rebus Liturg. lib. 2. cap. 2. n. 7. nec non apud Grancolas in lib. de antiq. Liturg. pag. 453. ubi adnotat, quòd in aliquibus Ritualibus præscribitur prædicta pectoris percussio, cum dicitur *locutione*; in aliis verò MSS. se legisse asserit: *Incr pronuntiandum hac verba, Cogitatione, Losutione, Opere, & Ommissione, tertio pectus tundat.*

Dicto *Mea maxima culpa* prosequitur Sacerdos Confessionem, stans eodem modo

inclinatus; ut supra, donec à Ministro sit dictum, & completum *Misereatur tui &c.* Minister verò, dum dicit *Misereatur*, caput versus Sacerdotem profunde inclinat in reverentiæ signum. *Ex Ceremon. Episc. cap. 8 §. 31.* Post *Confiteor*, seu ante Orationem *Misereatur*, nec Celebrans, nec Minister subjungit *Deo gratias*, aut particulam *Amen*, cum sit contra Rubricam.

Cum à Ministro incipitur *Confiteor*, Celebrans erigit se. Minister in recitanda Confessione observet ea, quæ superius adnotavimus pro Sacerdote; sed in dicendo *Tibi Pater, & Te Pater*, caput versus Sacerdotem profundius inclinat. *Ex Cerem. Episc. supra.* Remanet autem Minister inclinato corpore, inclinatione profunda versus Altare, usque dum Sacerdos incipiat *Indulgentiam*; qua incepta à Sacerdote, se erigit, & sese signat signo Crucis.

GAVANTUS

in nova Editione sequens habet additamentum, inferendum pag. 86. post Rubr. n. 8.

Quid dicendum, si plures adsint Cardinales, seu Prælati æquales? sicuti nemo eorum osentur Evangelium; ita non videtur à eisdem Vobis Patres, & Vos Patres: sed tamen usus obtinuit, ut in numero plurali hæc dicantur.

Pro Ritu Missæ Privatæ, à fine Confessionis, usque ad deprecationem, *Aufer à nobis,*

XXI Gavant. pag. 86. col. 1. lit. 2. *Habit Microlog. loc. cit.* Facta Confessione à circumstantibus, nimirum à Ministro, vires circumstantium gerente; à Portu *sup. Rubr. 6. in adnot. n. 1.* Celebrans stans adhuc erectus, responderet *Misereatur vestri*, vestri (inquam) non tui: quia ut dixi, Minister facit Confessionem nomine circumstantium. Sacerdos hanc precem dicens, nullatenus se convertit ad Ministrum, neque ad Populum, Dicendo *Dimissis peccatis vestris*, non addat *Omnibus*, nec ad *Indul-*

gentiam, addat *Omnium*: deletum est enim in Missali novo correcto, *Omnibus, & Omnium*, quæ in antiquo Missali habebantur; & ideo non licet illa amplius addere. *Bauld. part. 3. tit. 3. Vinitor supra §. 16. Baldass. part. 1. §. Finito.* Minister autem adhuc inclinatus profunde, responderet in fine *Amen.* *Bauld. part. 1. cap. 17. num. 20.*

Cæterum formula hujus precis *Misereatur* refertur utique à *Microlog. cap. 23.* sed aliis verbis expressa, nimirum: *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimittat tibi omnia peccata;*

Ec 3

11111

ratua; liberet te ab omni malo, & confirmet te in omni opere bono; & perducatur nos pariter Iesus Christus Filius Dei vivi in vitam eternam Amen. In aliis verò Missalibus post illa verba: Liberet te ab omni malo, leguntur hæc alia: Conseruet te in omni opere bono, & perducatur te per intercessionem Sanctorum ad gloriam sempiternam; alias varias, & diversas formulas hujus precis, quæ exstant in antiquis Ritualibus, Pœnitentialibus, & Missalibus, recenset J. Grancolas in lib. de antiq. Liturg. pag. 453.

XXII. Gavant, pag. 86. col. 1. eadem lit. 2. Stant autem ad Indulgentiam, &c.) Proletatâ prædictâ prece Misereatur, Sacerdos producens manu dextera à fronte ad pectus signum Crucis, ut superius innuimus, dicit Indulgentiam &c. & dum se signat, distribuit verba ita, ut, quando pronunciat Indulgentiam, signet frontem; dum pronunciat Absolutionem, signet se infra pectus; dum pronunciat & Remissionem, signet humerum sinistrum; dum pronunciat peccatorum nostrorum, signet humerum dexterum. A Portu sup. n. 5.

Hæc dicendo, non solum Sacerdos erectus manet, sed etiam Minister erigit se à profunda inclinatione, quando Sacerdos incipit Indulgentiam &c. & modo supradicto sese signat. Bauldry, Castald. Bonamic. & alii.

Auctores, qui loquuntur de prece Misereatur, nullam faciunt mentionem de hac prece Indulgentiam &c. ut advertit Grancolas suprac. pag. 453. Micrologus tamen eam refert expressam his verbis: Indulgentiam, & remissionem omnium peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens, & misericors Dominus Amen: & in antiquis Ritualibus legitur cum

aliquibus additionibus, sicut etiam in Missali Lugdunensi. Alia, quæ spectant ad elevationem ejusdem precis, legi possunt apud Grancol.

XXIII. Gavant, pag. 86. col. 1. lit. 2. dicitur Manipulum &c.) Manipulus extremus, in quo, brachio jam expedito imponebatur; in Ritu, ut supra diximus, tunc communi erat omnibus Presbyteris; nunc vero in Missalibus Episcopis remansit, quibus peracta Confessione, seu post Indulgentiam, à Ministro imponitur. Card. Bona de rebus Liturg. lib. 1. cap. 24. n. 5. Expletâ autem Confessione & prolatâ prædictis precibus, subducitur quot verficuli ex Psalmis deprompti, præ in Ordine Missæ; in quibus dicendis Sacerdos stat inclinatus, & junctis manibus in pectus, inclinatione mediocri, qua inclinatione Minister quoque se inclinat: & postquam Sacerdos recita erit suum verficulum respondebit alternatim integrè, juxta Ordinem Missæ, sed nec nimis festinanter, nec ce nimis remissa; quod semper observare debet, dum Sacerdoti respondet. Hæc omnia respectivè traduntur à variis Auctoribus, quæ refert à Porto suprà n. 6. Prosequitur igitur Sacerdos dicens: Deus tu conversus, &c. & quæ sequuntur in Ordine Missæ, clara videlicet ordinaria, usque ad Oremus inclinat quod verbum Oremus profert adhuc inclinatus mediocriter, ut erat.

XXIV. Gavant, p. 86. col. 2. lit. c. Extremâ surgit manus.) Cum dicit Oremus, disjungit benè manus, & denuo eas jungit, non autem levat usque ad humeros; Cerem. Missæ Priv. 4. §. 2. nec humiliat manus tunc; à Porto n. 11. nec elevat faciem in Cælum. Post hæc missâ voce recitat Orationem Ausert à n. &c. de qua prece infra aliqua dicentur.

Pro Ritu Missæ Privatæ, coram Summo Pontifice, &c.

XXV. Rubr. n. 11. pag. 86. Si coram Summo Pontifice, &c.) Si Sacerdos celebret coram

Summo Pontifice, aut aliis Prælatibus, præ diximus, antequàm ascendat ad Altare

genusfecit Summo Pontifici; aliis verò Prælati reverentiam adhibet summa inclinatione. Quando autem est super Altari, soli Deo vacat, eumque adorat oblatione

Sacrificii, usque ad dimissionem Populi: nam daturus Benedictionem, caput versus Prælatum inclinare debet, ut suo loco dicemus. Quartæ part. 1. tit. 3. n. 11.

Pro Ritu Missæ Sollemnis, à Confessione usque ad Introitum, &c.

XXVI. Gavant. pag. 86. col. 1. lit. c. post Rubr. n. 11. *In Missa Sollemni Ministris inclinatis, &c.* Celebrans in Missa Sollemni peragit Confessionem prout in Missa Privata; cum dicit *Vobis fratres, & Vos fratres*, aliquantulum se inclinat ad Ministros Sacros, videlicet dum dicit *Vobis, & Vos*, se convertit ad Diaconum; dum dicit *Fratres*, ad Subdiaconum; quod idem facit, dum dicit *Miseretur vestri*. Cerem. Episc. lib. 2. cap. 8. §. 81. Bauld. part. 3. cap. 11. de Missa Sollemni art. 4. n. 15. à Portu cap. 1. de Missa Sollem. tit. 2. Rubr. §. n. 8. & alii apud eundem.

Hæc inclinatio Sacerdotis erga Ministros successisse videtur osculo, quod in Ordine Romano VI. pag. 71. inter vulgatos à Mabilion, Pontifex dabat Presbyteris duobus, deinde Diaconibus, peracta Confessione: ecce verba dicti Ordinis: *Pontifex . . . Presbyteris, qui eum ducebant, sive Diaconibus, manus ejus osculantibus, propriaque repetentibus loca, inclinans se. Deum pro peccatis suis deprecatur: tunc erectus, primum Presbyteris duobus, deinde Diaconibus per ordinem, omnibus patris oscula dabit.* Similia quædam habentur in Ordine Romano I. pag. 66. deinde in Missa Illyrici habetur hoc idem de Episcopo Sollemniter Celebrante. Ministri verò Saceri in Missa Sollemni, de qua nunc loquimur, dum dicunt *Miseretur tui*, usque ad ejus finem, semper manent inclinati profunde versus Celebrantem pariter adhuc profunde inclinatum; Cerem. Episc. supra, & Rubricæ omnes communiter; & dum dicunt *Confiteor*, Celebrans erigit se; Ministri verò profunde inclinati vertunt se ad Altare; & ad illa verba *Tibi Pater, & Te Pater*, item

profunde inclinati, convertunt se ad Celebrantem: Cerem. Episc. supra, Castald lib. 1. sect. 7. cap. 1. n. 6. & cap. 1. n. 4. alique omnes Sacrarum Rubricarum expoitores: dum dicunt *Mea culpa*, dexteræ digitis simul junctis pectus percutiunt, eo modo, quo adnotatum est supra de Celebrante in Missa Privata.

XXVII. Gavant. pag. 86. col. 1. lit. c. *In Missa Sollemni, &c.* Præterea adnotandum hic est, quod si adit Episcopus in propria Diocesi, licet non celebret, sed tantum assistat Missæ Sollemni, Celebrans debet ad Confessionem respondere Episcopo usque ad *Indulgentiam* inclusive (& non ultra) non verò simul cum illo dicere *In nomine Patris, &c.* Ita sancitum est etiam à S. R. C. 4. Augusti 1663. cujus Decreti copia data est in nostro Indice sub n. 409. Nomine autem Confessionis hæc venit etiam Antiphona, & Psalmus præcedens formulam Confessionis, nempe *Confiteor &c.* Rursus advertere debemus, quod Episcopus, de quo loquimur, sit in loco suæ jurisdictionis, neque præfens sit ejus Metropolitanus, vel Patriarcha, vel Cardinalis, vel Legatus Sedis Apostolicæ. Item requiritur pariter habitus certus in dicto Episcopo v. g. vel pluviale, & mitra in sollemnioribus Festis, vel saltem cappa Pontificalis in Festis minus sollemnibus. Cerem. Episc. lib. 2. cap. 9. & Vinitor part. 1. tit. 10. n. 1.

Peracta Confessione, dum Celebrans erectus dicit precem *Miseretur vestri, &c.* donec totam hanc precem perfecerit, ipsi Ministri Sacri adhuc manent inclinati versus Altare; cum verò Celebrans dicit *Indulgentiam &c.* prælaudati Ministri Sacri erigunt se, & se lignant

signant cum eo. Ad verba *Deus tu conversus, &c.* inclinant se cum Celebrante (non tamen, ut advertit Gavantus in hanc Rubricam n. 10. deducant manus ad vocem *Oremus*, sed solus Celebrans disjungit manus adhuc inclinatus, & statim conjungit) sed se profundius inclinant, quam Celebrans. Biff. *lit. C. n. 197 §. 8.* Bauld. *suprà*, & à Por. u. *loc. sup. cit.*

Statim ac Celebrans incipit Confessionem (nimirum Antiphonam, & Psalmum *Judica me Deus*, qui simul cum *Confiteor* integrat partem illam Missæ, quæ dicitur Confessio, ut *suprà* diximus, & ut notat Turrius. *part. 2. sect. 1. cap. 1.*) Chorus incipit cantare *Introitum*, & deinde *Kyrie eleison*. Cerem. *Epif. lib. 2. cap. 8. §. 30.* & Bauld. *part. 3. cap. 11. art. 4. n. 16.* Verùm illi, qui cantant *Introitum*, dum fit Confessio, non genuflectunt: non enim ipsi, ut alii, faciunt Confessionem.

Bralion in *Cerem. Canoniceorum part. 2. n. 8.*

Ex usu tamen communissimo Sacrorum Basilicarum Urbis, in quibus adest solus Cantorum præcipientium dictum *Introitum* omnes Canonici, quamvis non sint parati ac etiam in pluribus aliis Ecclesiis, tum Collegiatis, tum non Collegiatis, in quibus est schola aliqua Cantorum, omnes alii de Choro faciunt Confessionem bini, & bini, fit à Canonicis in Missa Pontificali; quæ si non genuflectunt, sed stant omnes, ut vertit de Bralio *suprà* n. 7. idque debet ex *Cerem. Epif. lib. 2. cap. 8. §. 33.* Item ab existentibus in Choro non fiat prædicto Confessio, nec cantetur *Missæ Introitus*; tunc omnes genuflexi manere debent prout genuflectunt etiam laici in dicta circumstantia: sicut præcibit Ceremoniarum Episcoporum *loc. suprà cit.*

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. IV. De Introitu, Kyrie eleison, & Gloria in excelsis.

Pro Ritu Missæ Privatæ, à deprecatione *Aufer à nobis*, usque ad initium Introitus.

I. Rubr. n. 1. pag. 87. Dum dicit *Aufer à nobis, &c.* In Missa Privata, data Absolutione, & dicto clara voce *Oremus*, ut suo loco admonuimus, Sacerdos dicit secreto Orationem *Aufer à nobis &c.* quam dum dicit, junctis manibus ascendit ad medium Altaris. Si nulli sint gradus, aut pauci, ascendens ad Altare Celebrans, lentè ascendat; ut terminans vocem ultimam Orationis, pertingat ad medium Altaris. Dum Sacerdos incipit ascendere, surgat & Minister, & genuflectat super ultimum Altaris gradum: Castald. *lib. 1. cap. 16. num. 12.* Bauldry *part. 1. cap. 17. n. 22.* ubi verò nulli sunt gradus, sed solum suppedaneum, tunc Minister stet in eodem plano, non super, sed prope suppedaneum genuflectus. Castald. *suprà*, Bonamic. *part. 1. obs. 5. num. 30.*

Corsett. *tract. 1. part. 1. c. 1. n. 16.* Ordo Ritus continet hanc precem *Aufer à nobis* in Officio Dedicacionis Ecclesiæ post Litanias; Missæ verò *cap. 23.* (ut observavit etiam Gavanti in *Rubr. n. 10. tit. 3. lit. b.*) eam refert, sed non Sacerdotis Confessionem: in Liturgia versu lyrici, evulgata à Cardinali Bona, est *Psalmum Judica &c.* In omnibus ferè Liturgiis Sacerdos consimilem aliquam precem recitandum ad Sacram Aram accedit; quas quidem varias, sed consimiles preces recenset J. Cascolas in *lib. de antiquis Liturg. pag. 456.*

II. Gavanti p. 87. col. 1. lit. d. *Caveat item ne inclinatus mediocri inclinatione, manibusque junctis super Altare positus, Altare osculetur in medio, & non ad latera; ut autem coepit*